

FÖRSTUDIE MERA TALL

HÅKAN LARSSON & KAJSA NILSSON

14 JANUARI 2019

Innehåll

1. Inledning	2
1.1. Bakgrund och syfte	2
1.2. Arbetsätt	2
1.3. Grundläggande fakta om Smålandslänet	3
2. Resultat och diskussion	3
2.1. Framgångsfaktorer för en bred implementering	5
2.1.1. Engagera aktörerna utifrån deras olika förutsättningar	5
2.1.2. Bygg på befintliga strukturer	6
2.1.3. Skapa flexibel och uthållig projektledning med sikte på förvaltande organisation	6
2.1.4. Identifiera och visualisera förflyttningsbehovet	7
2.2. Resursåtgång	8
2.2.1. Upplägg och resurser	8
2.2.2. Kostnader och finansiering	10
3. Aktiviteter och övriga idéer	11

1. Inledning

1.1. Bakgrund och syfte

I Smålands regionala skogsstrategi är ett av målen att uppnå balans mellan skog och vilt, och kopplat till det målet finns åtgärden *Jobba med Mera tall-metoden i Smålands och Ölands alla älgförvaltningsgrupper*. Mera tall är ett arbetssätt där skogsägare och jägare träffas och samverkar för att gemensamt åstadkomma en balans mellan skog och vilt och har utvecklats under flera år i Uppvidinge kommun. En förstudie har genomförts i syfte att ta fram underlag för hur man kan komma vidare med att etablera arbetssättet inom fler områden. Målet är att i förstudien göra en bedömning av

- a. Resursåtgång (tid, kompetens etc) för att starta ett brett arbete enligt arbetssättet Mera tall inom ett visst område
- b. Tid för att etablera arbetssättet
- c. Möjligheter till medfinansiering från olika intressenter samt var dessa beslut tas i olika företag/organisationer

1.2. Arbetssätt

Arbetet har främst baserats på intervjuer med nyckelpersoner/intressenter, vilka genomförts både i form av fysiska möten, telefonintervjuer och kompletterande mailkontakt. Det relativt nystartade projektet för implementering av Mera tall i Södermanland/Örebro har varit en särskilt viktig källa till input liksom pilotområdet i Uppvidinge. Samtliga intervjuer och diskussioner har dock bidragit till utveckling och nyansering av innehållet i denna rapport.

Som komplement har rapporterna *Vilja, kunna, förstå – om förutsättningar att nå målen i älgförvaltningen* från Umeå Universitet, Sveriges Lantbruksuniversitet och Lunds Universitet och Naturvårdsverkets *Uppföljning av mål inom älgförvaltningen. Redovisning av regeringsuppdrag* använts. Data har huvudsakligen hämtats från Skogsstyrelsen, Jägarregistret och Äbin.

Följande personer har intervjuats:

- Göran Örlander, Södra (2018-10-29)
- Ove Arnesson, Skogsstyrelsen (2018-10-31)
- Lars Gabrielsson, Sydved (2018-11-06)
- Kjell Gustavsson, Sveaskog (2018-11-12)
- Rickard Sandström, Skogsstyrelsen (2018-11-14)
- Magnus Johansson, skogsägare (2018-11-16)
- Anna Stridsman, Sveaskog (2018-11-22)
- Ingemar Sjöberg, Länsstyrelsen Jönköping (2018-11-28)
- Per-Arne Nordholts, Såg i Syd (2018-12-03)
- Jesper Einarsson, Jägareförbundet (2018-12-04)
- Mattias Berglund, Skogssällskapet (2018-12-06)
- Klas Gustavsson, Växjö Stift (2018-12-07)
- Pelle Ström, Vida (2019-01-09)

1.3. Grundläggande fakta om Smålandslänen

Smålandslänen innefattar totalt 25 älgförvaltningsområden (ÄFO) som i sin tur är uppdelade på 171 älgskötselområden (ÄSO). Det totala antalet jägare uppskattas till omkring 30 000 baserat på antal lösta jaktkort. Antalet skogsägare uppgår till ca 37 000 som tillsammans äger mer än två miljoner hektar, varav de allra flesta är enskilda skogsägare. Sveaskog är den största skogsägaren med ca 250 000 hektar inom Smålandslänen. Pilotområdet i Uppvidinge omfattade 65 000 hektar och fyra älgskötselområden, vilket motsvarar drygt två procent av det antalet ÄSO:n inom Smålandslänen.

Man kan konstatera att Smålandslänen har viltskador på mycket höga nivåer och att tallmarker i hög grad föryngras med annat än tall, med svag tillväxt och flera risker som följd. Tveksamheter finns både hos rådgivare och skogsägare att rekommendera och att fatta beslut om att föryngra med tall, vilket ger en bild med både stora utmaningar och stora möjligheter.

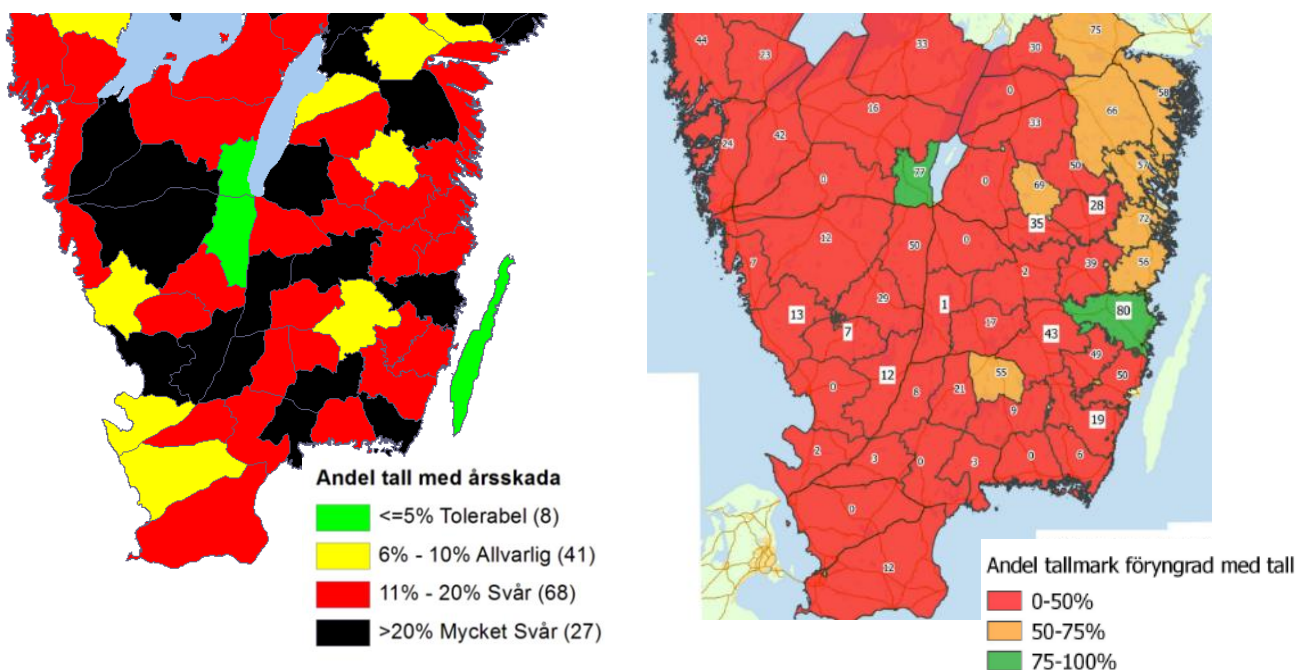


Bild 2. Andel tall med årsskada enligt Äbin 2015-2018 (Skogsstyrelsen) respektive andel tallmark föryngrad med tall (karta från Södra baserad på Äbin-resultat).

2. Resultat och diskussion

För att få till ett arbetssätt enligt Mera tall i en större geografi, med sikte på en viltstam i balans med skogsproduktionen, krävs ett stort mått av tillit. De inblandade aktörerna behöver se samma målbild och vara överens om startläget i sin geografi och dessutom ha tillit till varandra och till att de åtgärder man genomför förflyttar nuläget mot målet. För att en skoglig rådgivare ska våga rekommendera tallplantor i ett område med hårda betesskador måste rådgivaren känna tillit till klövviltsförvaltningen och att andra aktörer också ger råd som leder till tall på tallmark. Likaså måste en jägare känna tillit till att älgstammen består och blir mer livskraftig om man till exempel ökar avskjutningen.

Samtalen med de olika aktörerna visar på att samtliga intressenter har en vilja till förändring och engagemang, vilket också bekräftas i rapporten *Vilja, kunna, förstå – om förutsättningar att nå målen i älgförvaltningen*. Rapporten trycker dock på att man måste jobba med tilliten och känslan av likvärdighet mellan intressenterna. Man kan också se att synen på älgstammens nivå varierar mellan älgförvaltningsområdena och inte minst mellan länen. I Kalmar län tycker 26 procent av deltagarna i älgförvaltningsgrupperna att det är för lite älg medan det i Jönköpings och Kronobergs län är omkring fem procent som är av den uppfattningen. Utvärderingen i *Uppföljning av mål inom*

älgförvaltningen visar att flera av målen i älgförvaltningsplanerna och riksdagens övergripande målsättningar inte uppnåtts. Man trycker även på otydliga mål och otydlig rollfördelning inom älgförvaltningen, men att den lokala förvaltningen är en nyckel till framgångsrik älgförvaltning.

Erfarenheterna från pilotområdet i Uppvidinge och diskussionen med Ove Arnesson betonar särskilt att Mera Tall är ett arbete som handlar om människor och att få dem att mötas utan polarisering och ställningskrig och att detta arbete behöver vara en ständigt pågående process. Utifrån projektet i Sörmland/Örebro stärktes tankarna kring hur omfattande arbetet är och att man behöver fördela arbetsuppgifterna på fler än bara någon eller några projektledare och dessutom att man behöver fundera över hur långt ut i älgförvaltningar och älgskötselområden projektledaren ska agera.



Bild 1. Kontaktytorna är många avseende jägare och skogsägare i Smålandslänen.

Det kommer att krävas fokuserat arbete och koordinering för att öka och bibehålla tilliten och för att få alla aktörer att verkligen bidra och ta ansvar utifrån sina förutsättningar. Att projektledning behövs i någon form har vi därför bedömt som nödvändigt, men man kan och bör fundera över hur resurser nyttjas på bästa sätt. Pedagogik, diplomati och uthållighet behöver prägla både arbetet och projektledningens kompetensprofil. Projektledningen kommer till stor del att handla om att skapa möten mellan de olika intressenterna på olika nivåer. I detta läget tror vi på att alla direkta intressenter bör bjudas in och helst vara involverade.

En utmaning är också att möta de aktörer som rör sig över större geografi än Småland. Frågor har ställts från dessa aktörer om hur Smålandsimplementeringen hänger ihop med både en större regional nivå och den nationella, vilket kräver en del kommunikation. Samtidigt tror vi att det finns en viktig poäng i att våga satsa i en viss geografi, inte minst när det finns en stark koppling till mål och resurser inom ramen för den regionala skogsstrategin. Även inom Smålandslänen menar vi att man bör ha lite olika takt i olika områden, och låta engagerade personer/områden gå före. Det gäller att hantera både den större nivån och den lokala nivån samtidigt, och låta dem påverka varandra.

Vi tror också att så konkreta målbilder som möjligt och visualisering av förflyttningen som ska göras är viktig för genomförandet, inte minst då man ska jobba över så stor geografi och gentemot så många intressenter. Utifrån de kriterier som tagits fram inom Mera Tall kan några väljas ut och formuleras något skarpare för att sedan indikera hur långt man kommit mot att bli ett Mera tall-område. Efter mötet med Rickard Sandström har dessa tankar även arbetats in i Sörmland/Örebro-projektet under benämningen "Diplomerat Mera tall-område".

2.1. Framgångsfaktorer för en bred implementering

2.1.1. Engagera aktörerna utifrån deras olika förutsättningar

Samtliga aktörer vi har varit i kontakt med anser att frågan om skog och vilt i balans är viktig, att Mera tall i huvudsak är ett bra angreppssätt och man är därmed villig att engagera sig.

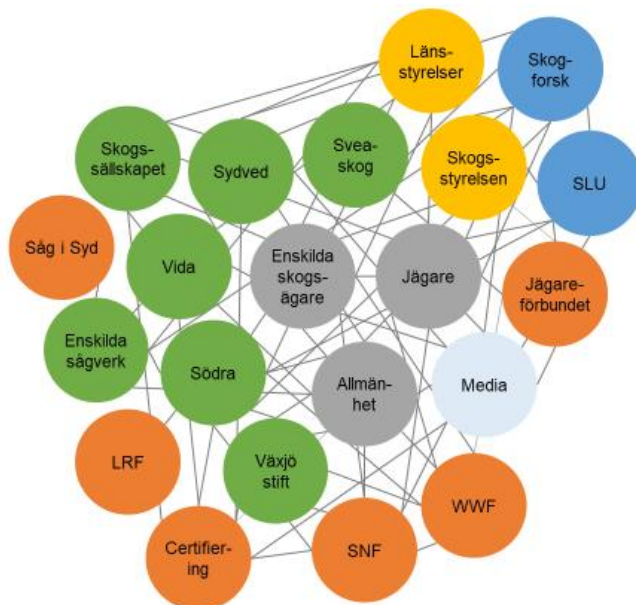


Bild 3. Många aktörer som behöver dra åt samma håll. Exempel på aktörer/intressenter.

Olika aktörer har dock olika förutsättningar för sitt engagemang och vi menar att man ska nyttja alla olika möjligheter och att det viktigaste är att få tillräckligt många att fokusera på frågan samtidigt. I stora drag ser vi nedanstående möjligheter till engagemang.

- Ekonomiska bidrag
- Personresurser (kan verka inom utbildning, koordinering, statistiksamling osv)
- Informationskanal/material
- Fältobjekt
- Utveckling/drift av administrativa stöd

De större skogliga aktörerna i området (Södra, Sydved, Sveaskog, Vida, Skogssällskapet och Växjö stift) är beredda att gå in med pengar i ett projekt, men för att göra åtaganden krävs ett tydligt upplägg och en skarp budget att ta ställning till. Södra signalerar viss tveksamhet inför finansiering av projektledarresurser med tanke på den stora insats man gör via sin egen organisation av både förtroendevalda och fälttjänstemän, dock ska dessa personer ses som en resurs även i detta arbete. Mindre aktörer, som till exempel enskilda sågverk, kan erbjudas delaktighet i form av ”sponsring” där ett mindre ekonomiskt bidrag mot att deras företag inkluderas i den externa kommunikationen (att skilja från de större aktörerna som bör kunna ha ett större och mer långsiktigt bidrag). Erbjudandet till de bidragande aktörerna bör formuleras tydligt med en målbild och ett upplägg som alla kan stå för och tro på.

Projektets intentioner måste också vara väl förankrade bland berörda tjänstemän på myndigheterna. Det verkar finnas viss diskrepans mellan länen vad gäller ambition och kompetens i frågan, och i de fall tydligt stöd och aktivitet finns bidrar det till att exempelvis inventeringar utförs i hög grad. Länsstyrelserna skulle exempelvis kunna ta en mer aktiv roll än idag i att utbilda i inventeringsteknik, stå för statistik och stödsystem med mera för att avlasta en projektledarresurs. Skogsstyrelsen ser vi som primärt alternativ till huvudman för projekt och förvaltning av Mera Tall, vilket i huvudsak har stöd från de intervjuade aktörerna.

2.1.2. Bygg på befintliga strukturer

Det finns flera skäl till att bygga den breda implementeringen på befintliga strukturer i så hög utsträckning som möjligt. Det handlar givetvis om resurseffektivitet, men även om att inte trötta de olika aktörerna med nya mötesfora, kontaktytor och så vidare. Med strukturer avser vi exempelvis befintliga organisationer, roller, fältytor (demonstrationsfastigheter, försök, hägn etc) kommunikation, utbildning, årsrytmer och pågående/kommande initiativ. Den projektledning som vi ändå menar behövs kan på så sätt koncentreras till i första hand stöd till personer i älgförvaltnings-/älgskötselområdena samt koordinering och kommunikation.

Det finns redan idag ett antal organisationer och personer som arbetar med viltfrågan. Givetvis myndigheter i form av Skogsstyrelsen och de tre länsstyrelserna, intresseorganisationer i form av exempelvis Jägareförbundet och LRF, men också företag som Södra, Sveaskog med flera. Att använda personer som redan har kunskaper, erfarenhet och förhoppningsvis engagemang i frågan bör vara ett smidigt sätt att komma framåt. Viltvårdshandläggare på länsstyrelserna, Skogsstyrelsens klövviltsansvariga på distrikt/regioner, förtroendevalda och tjänstemän i intresseorganisationer är några exempel. Södra är värt att nämna särskilt, både med tanke på dominansen i Småland och med tanke på den stora organisation man har tillsatt för att arbeta med frågorna (förtroendevalda viltombud i skogsbruksområdena och viltansvariga tjänstemän i verksamhetsområdena). En annan enskild grupp värd att nämna är virkesköparna och skogsrådgivarna som agerar i området. Denna grupp har mycket stor påverkan på de beslut som fattas av enskilda markägare och här finns därför ett effektivt sätt att driva förändring genom en anpassad rådgivning.

Det pågår utbildnings- och kommunikationsaktiviteter på flera håll. LRF Sydosts projekt Viltstammar i balans 2.0, Jägareförbundets olika utbildningar, samarbetsprojektet Vild och bortskämd, skogsaktörernas olika aktiviteter för skogsägare är några som kan nämnas. Bland utbildningarna ska också nämnas den kostnadsfria webutbildningen Skog och klövvilt. Denna utbildning kan vara relevant att genomgå både för skogstjänstemän, engagerade i älgförvaltning med flera. Vi menar att omvärldsbevakning avseende sådana initiativ som nämnts ovan blir en viktig del i projektledningen, liksom att nyttja material, kommunikationstillfällen och liknande när så är möjligt och lämpligt, i stället för att uppfinna hjulet på nytt.

En viktig faktor i Mera tall-arbets sättet utifrån pilotområdet har varit att mötas och diskutera ute i skogen kring verkliga exempel och där positiva målbilder är viktiga. Det är resurskrävande att förbereda lämpliga exkursionspunkter och demonstrationsobjekt och att sätta upp referenshägn (vilket är en rekommenderad aktivitet utifrån piloten) samtidigt som det redan finns många sådana objekt i Småland. Det kan röra sig om försöksytor och exkursionspunkter (till exempel på Skogssällskapet och Sveaskogs fastigheter), om större vilt demogårdar (till exempel i Södras regi), om både större och mindre referenshägn med mera. Vi menar att det är viktigt att kartlägga befintliga objekt först för att sedan komplettera inom ramen för projektet där behov finns.

Älgförvaltningen följer en årscykel och aktiviteter som ska genomföras inom ramen för Mera tall-implementering bör i möjligaste mån följa denna struktur med möten och informationsträffar under våren och mer inventering och sammanställning under höst och vinter. Samrådsmöten inom älgförvaltningsområdena är också viktiga tillfällen att nyttja med tanke på resurseffektivitet i projektledningen, och variationen gör att insatsen behöver kunna anpassas över året.

2.1.3. Skapa flexibel och uthållig projektledning med sikte på förvaltande organisation

Som tidigare nämnts bedömer vi det som nödvändigt att ha dedikerade resurser för att samla de olika aktörerna och starta förflyttningen mot ett arbetssätt i enlighet med Mera tall, dessutom bör man redan från början ha en idé om hur förvaltningen av arbetet ska se ut efter projektiden. Vår mening är att ett implementeringsprojekt är så pass omfattande och komplext att det är att föredra att ha flera projektledare på deltid före att ha en på heltid. För detta upplägg talar också behovet

av att kunna variera insatsen över året, vilket inte går att uppnå med en person på heltid. Resursbehovet bedömer vi skulle kunna variera så mycket som mellan 10 och 100% för en projektledare över året. Projektledarna bör därför ha andra tillikauppgifter som de kan pendla mellan från tid till annan, utan att dessa uppgifterna är av så operativ karaktär att de tar överhand.

Vi rekommenderar av dessa skäl en projektledare per län, totalt tre. Dessa kan täcka upp för varandra men utgör även en grupp som kan utveckla konceptet och stötta varandra. Uthållighet över tid borde vara viktigare än väldigt hög resursinsats under en kortare tidsperiod. Efter projekttiden bör en överlämning göras till förvaltande organisation och även där vi ser Skogsstyrelsen som naturlig huvudman med utgångspunkt i redan befintliga roller som klövviltsansvariga. Dock är det viktigt att poängtera att resursen kan behöva utökas jämfört med idag och dessutom behöver bemanningen ses över för att möta den kompetensprofil vi bedömer är avgörande för ett framgångsrikt arbete.

Att hitta rätt personer med rätt profil för att leda implementeringsprojektet är en mycket viktig fråga. Det krävs erfarenhet av att leda förändringar och av att få människor, ibland med kraftiga och motsatta ståndpunkter, att mötas och öppet resonera om nuläge och målbild. Det krävs också en stor portion pedagogisk och diplomatisk förmåga och att kunna lyssna men samtidigt driva och utmana på rätt sätt. Personerna behöver kunna balansera mellan de olika gruppernas intressen måste därför kunna vinna förtroende i samtliga grupper och nivåer.

Vi menar också att projektledarna, som alltså föreslås vara anställda på Skogsstyrelsen, också behöver kompletteras av andra resurser. I första hand tänker vi här på personer i älgskötselområdena som kan hjälpa till att sprida arbetssättet vidare och på länsstyrelserna som bör kunna ta ett stort ansvar för utbildning/sammanställning kopplad till lokal spillnings-/betestrycksinventering. Avseende länsstyrelserna bedömer vi det som mycket viktigt att det finns tryck i frågan från ledningen och kompetent och engagerad personal med tid avsatt, för att skapa förtroende hos övriga aktörer. Dessa saker påverkar både resursåtgång i projektledningen och bör genom sin bredd ge större förankrings- och påverkansmöjligheter.

2.1.4. Identifiera och visualisera förflytningsbehovet

Ytterst ska projektet och arbetssättet nå effekter i form av förnyring med tall på tallmark och klövviltstammar anpassade till fodertillgången, men vår uppfattning är att man behöver ha mer närliggande och konkreta målbilder än så för arbetet i projektet. Mera tall har specificerat kriterier som beskriver det önskade arbetssättet, men vi bedömer att det i den bredare implementeringen krävs ännu tydligare målbild, möjlighet till nulägesbedömning och visualisering. Älgskötselområdena har olika utgångspunkt och förflytningsbehovet behöver identifieras på den nivån så att resurser kan riktas, aktiviteter väljas och inte minst en bedömning av när implementeringen är klar kan göras.

Av dessa skäl menar vi att det är lämpligt att välja ut några kriterier som är enkla att följa och där förflyttningen från nuläge till mål kan beskrivas både för enskilt älgskötselområde och aggregerat på olika nivåer. Man kan också tänka sig att kriterierna utgör grund för en typ av ”diplomering” (som man tänker sig som begrepp i Sörmland/Örebro) för älgskötselområdena. Diplomering/uppnått mål kan eventuellt kopplas till en incitamentsmodell av något slag, till exempel större grad av självbestämmande över tilldelningar eller liknande, alternativt finnas som krav för att erhålla någon form av stöd. Måluppfyllelse utifrån modellen bör också kunna tjäna som lämpliga projektmål för ett implementeringsprojekt. Utifrån de kriterier som Mera Tall tagit fram rekommenderar vi att nedanstående mål/kriterier väljs ut och utgör ledstång för projektet.

1. Lokala inventeringar genomförs av jägare och markägare i samverkan
2. Inventeringsresultaten används för att anpassa älg- och skogsförvaltning
3. Årliga dialogmöten genomförs gemensamt för jägare, skogsägare och skogliga tjänstemän

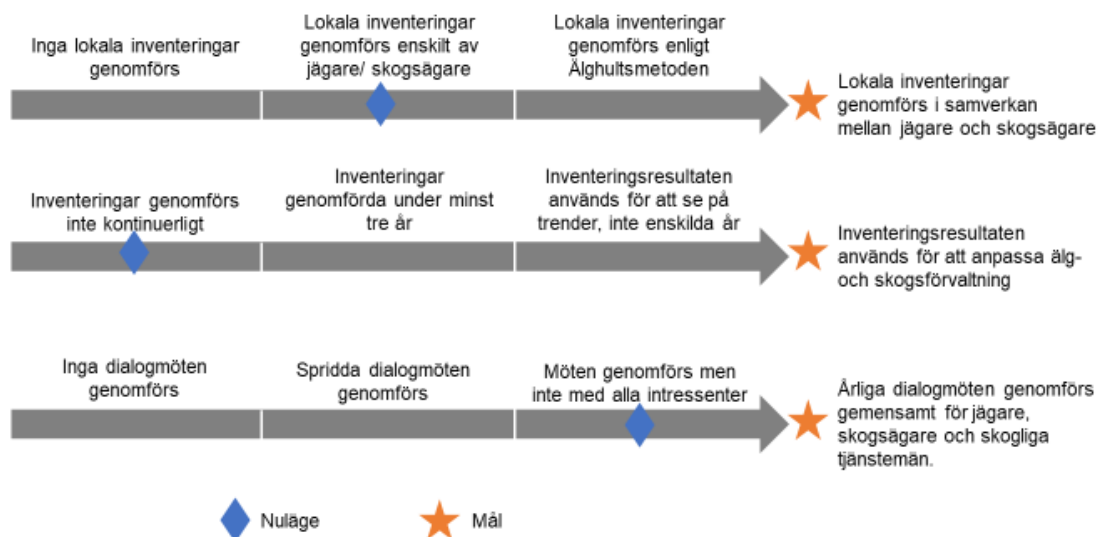


Bild 4. Exempel på kriterier och modell för hur man skulle kunna målsätta och följa implementeringen av Mera tall-arbetsättet per älgskötselområde (och totalt).

Utöver att tänka på detta sätt för älgskötselområdena tror vi det är lämpligt att göra det för rådgivare inom olika organisationer (virkesköpande och skogsförvaltande organisationer likväl som myndigheter och intresseorganisationer). Man kunde på samma sätt ha en motsvarande diplomering/ackreditering för rådgivarna och steg på vägen skulle då kunna handla om utbildning, i första hand webbutbildningen Skog och klövvilt kompletterad med det lokala resultatet av betestrycks- och spillningsinventeringar resultat, och någon form av indikation på att ståndortsanpassad rådgivning verkligen ges.

2.2. Resursåtgång

Även om åtgärderna kan synas enkla på papperet går det inte att bara sätta manualen i handen på personer i älgskötselområdena och hoppas att arbetsätt förändras. Tid måste läggas på att själva bearbeta information, arbetsätt och material med tillgång till stöd och tillfälle till dialog. I grunden handlar det om en processyn som innebär att arbetet måste få vara tidskrävande i början för att förändringen efter ett tag ska gå lättare och sedan bli bestående.

Ett antal faktorer påverkar resursåtgången för implementeringen. Totala antalet kontakter, som beror på vilken nivå man väljer att gå på i älgförvaltningen, och grad av samverkan mellan aktörer torde vara de tyngst vägande faktorerna. Tallandel, skadebild och andelen arrendejägare kan säkert påverka, men då inte entydigt i vilken riktning. Takten i förändringen, det vill säga när man vill ha uppnått en definierad målbild, är förstås också en faktor att beakta i resursbedömningen.

2.2.1 Upplägg och resurser

Vi bedömer att ett implementeringsprojekt, såväl som förvaltande organisation, inte kommer att kunna arbeta ända ut till varje älgskötselområde, än mindre ut mot alla jägare och skogsägare, med tanke på det stora antalet personer. Projektledarna behöver därför hitta tillfällen då många personer träffas samtidigt (exempelvis samrådsmöten) och dessutom inte arbeta med alla områden samtidigt utan i olika omgångar. Som komplement menar vi dessutom att ett antal lokala resurser engageras i implementeringen, exempelvis genom att de kan berätta om arbetsättet, serva med material, sprida goda exempel, hjälpa till att genomföra möten eller på annat sätt driva på i rätt riktning. Dessa personer bör också kunna få viss ersättning på lämpligt sätt.

Vi rekommenderar tre projektledare under två till tre år (snarare tre) med omkring halvtid som genomsnittlig insats, som dock kan komma att variera mellan 10 och 100 procent över tid.

Koordineringen mellan pågående projekt/aktiviteter, vilket kräver löpande omvärldsbevakning, och mellan olika aktörer ser vi som en stor uppgift för projektledarna tillsammans med kommunikation och utveckling av material/koncept. Det direkta stödet till personer inom älgförvaltnings-/älgskötselområden bör vara den enskilt största uppgiften för projektledarna, medan uppgifter som utbildning i inventeringsmetodik och insamling av statistik kunde vara klokt att lägga på exempelvis länsstyrelserna. Länsstyrelserna bör enligt vår uppfattning ha en drivande roll i att få till lokala inventeringar enligt Älghultsmodellen och där framstår Jönköpings län som ett gott exempel, medan övriga län inte driver frågorna med samma tryck. Som förslaget nu ligger finns ingen anpassning till olika förutsättningar mellan de tre länen, men detta menar vi behöver göras löpande under projektets gång eftersom inställning till arbetet i olika älgförvaltnings-/älgskötselområden är den viktigaste faktorn som påverkar insatsen. Faktorn är svår att bedöma på annat sätt än som en del av projektet.

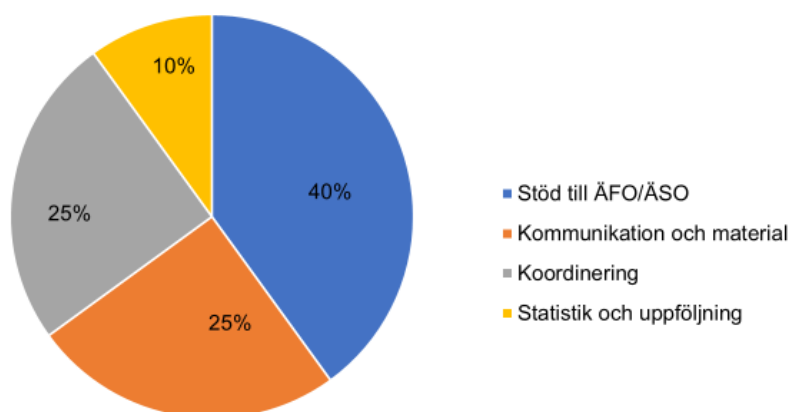


Diagram 1. Bedömning av fördelning av projektledarinsatser, med stöd av bland annat lokala resurser och länsstyrelser.

Projektledarrollen kommer ändra innehåll över tiden, liksom projektets faser. I början ser vi en uppstart av projektet i så många älgförvaltningsområden som möjligt för att sedan få mer fokus på att koordinera ett antal lokala resurser som för arbetet vidare till sina och andra älgskötselområden. Viktigt att poängtera är att vi tror att man inte bör arbeta med alla älgförvaltnings-/älgskötselområden samtidigt, utan att man kan tänka sig göra det i flera olika omgångar/grupper.

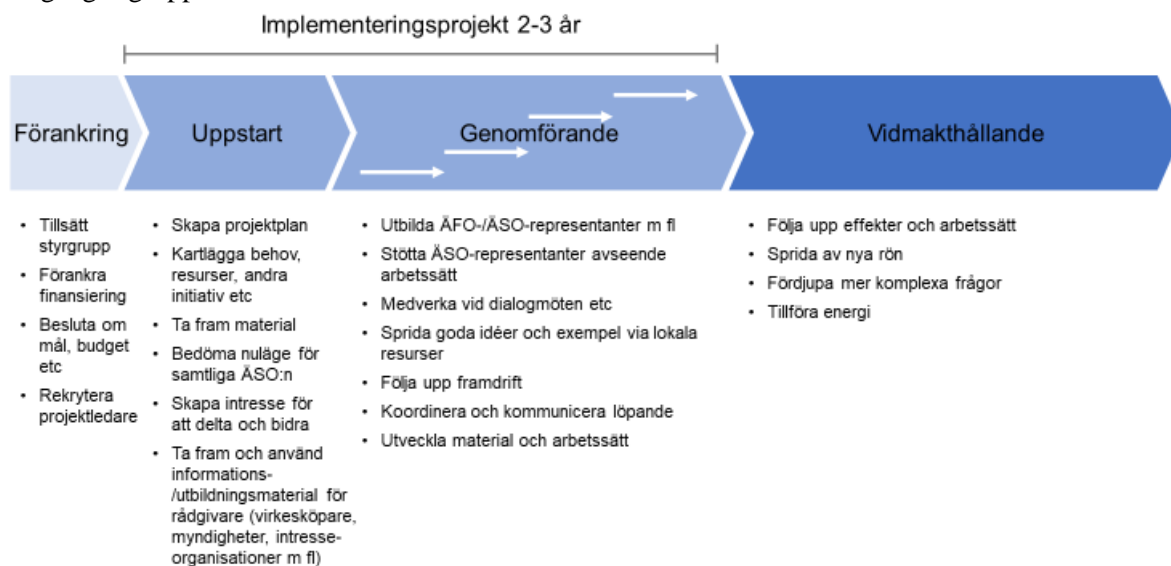


Bild 5. Olika faser i arbetet med exempel på typiska aktiviteter i respektive fas. Genomförande i olika takt för olika ÄSO:n/ÄFO:n.

2.2.2 Kostnader och finansiering

Kostnaden för projektledare motsvarande 1,5 heltid bedöms till omkring 1,5 miljoner kronor per år, vilket är den stora posten. Till det tillkommer kostnader för material, för genomförande av möten av olika slag, för hägn eller andra demonstrationsobjekt samt för utbildning och underlag för lokal inventering enligt nedanstående bedömning. Om man vill ersätta lokala resurser för arbete med att sprida arbetssättet inom andra ÄSO:n än det egna tillkommer denna post.

Kostnadspost	Årlig kostnad, Tkr	Förslag finansiering
Projektledning (0,5 projektledare/län)	1 500	Skogsstyrelsen
Stöd för lokal inventering (i första utbildning, underlag, insamling)	300	Länsstyrelserna
Mötesgenomförande, material etc	200	Branschgemensam
Arvodet till lokala resurser	250 (ej första projekttiden)	Branschgemensam
Referenshägn, demonstrationsobjekt etc	150 (första projekttiden)	Branschgemensam
Summa	2 400	

Tabell 1. Bedömning av kostnader för implementeringsprojekt Mera Tall.

Som nämnts ovan menar vi att det är rimligt att föreslå att Skogsstyrelsen finansierar projektledarrollerna, att länsstyrelserna finansierar tid för att stötta och påverka att lokala inventeringar kommer till stånd och intressenterna gemensamt finansierar resten av omkostnaderna utöver att bidra med egen tid. Dessutom bör det undersökas vidare om det kan finnas finansiering från andra håll, exempelvis landsbygdsprogrammet när sådana ansökningar är aktuella. I nuläget har vi inte bedömt att det finns finansieringsmöjligheter från annat håll.

I tabellen nedan skissas olika aktörers andel av den gemensamma finansieringen. Denna fördelning är inte förankrad med berörda parter, utan bara ett sätt att bedöma i vilken storleksordning kostnaderna hamnar för var och en. Utöver finansiering av kostnader förknippade med projektet anser vi, att det finns andra sätt att bidra i arbetet och att detta också bör värderas.

Aktör	Andel för diskussion	Årlig kostnad, Tkr	Kommentar
Södra	25%	150	Möjlig finansiär samt lägger mycket personresurser och har hägn och demogårdar
Sveaskog	25%	150	Möjlig finansiär samt har en del hägn och ytor
Sydved	15%	90	Möjlig finansiär
Vida	15%	90	Möjlig finansiär
Växjö stift	10%	60	Möjlig finansiär samt har en del hägn och ytor
Skogssällskapet	5%	30	Möjlig finansiär samt har en del hägn och ytor
Mindre sågverk	5%	30	Kortare åtaganden mot ”reklamplats”
Jägareförbundet			Kommunikationskanal och utbildningsresurs
Såg i Syd			Kommunikationskanal

Tabell 2. Diskussionsunderlag för möjlig fördelning av kostnader utifrån storlek och egen insats.

3. Aktiviteter och övriga idéer

För att kunna arbeta vidare direkt utifrån denna förstudie föreslår vi nedan några olika aktiviteter.

1. Tillsätt en styrgrupp för implementeringsprojektet och komplettera eventuellt med en mindre arbetsgrupp. Vår uppfattning är att det är en styrka med den nära kopplingen till den småländska skogsstrategin, varför man bör överväga att nyttja samma styrgrupp kompletterad med någon/några aktörer såsom Jägareförbundet.
2. Ta fram ett projektdirektiv med mål, skarp budget och de viktigaste initiativen/aktiviteterna med utgångspunkt från denna förstudie. Förankra detta med berörda intressenter och finansiärer, vilket sannolikt har större möjlighet att nå framgång om Skogsstyrelsens och länsstyrelsernas insatser redan är beslutade.
3. Rekrytera en deltidspjektledare per län, vilka till övriga delar skulle kunna arbeta med andra initiativ inom ramen för den småländska skogsstrategin. Låt projektledarna arbeta fram förslag på projektplan där även överlämning till förvaltande organisation ingår som en del.

Förutom bärande idéer för upplägg och resurser som beskrivits tidigare i denna rapport finns nedan några ytterligare idéer som inspel till implementeringsprojektet.

- Ta fram en digital och visuell struktur och plats för att följa förflyttningen mot målbilden på både älgförvaltnings- och älgskötselområdesnivå respektive rådgivande organisation. Denna bör vara tillgänglig för samtliga intressenter.
- Ta fram exempel på olika typfastigheters och skadenivåers ekonomiska konsekvenser, med hjälp av exempelvis Heureka, för användning i dialog lokalt.
- Samla referenshägn, demonstrationsytor, exkursionspunkter och liknande i en digital karta med tillhörande information för enkel tillgång till platser att genomföra dialogmöten/exkursioner.
- Undersök möjligheterna till samarbete med naturvårdsorganisationer, exempelvis Naturskyddsföreningen, vilka borde ha intresse i samma riktning.
- Undersök möjligheterna att använda element från spelvärlden (gamifiering) för att öka motivationen kring lokala inventeringar, dialogmöten och så vidare, vilket sannolikt kan göras i en app.